

Veliye Yönelik Paylaşılan Liderlik Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi*

Development of Distributed Leadership Perceptions Scale for Parents

Yusuf Celal EROL**, Muhammed TURHAN***

Öz

Velilere yönelik paylaşılan liderlik algısı ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir şekilde geliştirilmesi amaçlanan bu çalışmada, yapılan literatür taraması sonucu 33 önermelik madde havuzu oluşturulmuş, 6 önerme uzman görüşü sonucu madde havuzundan çıkarılmıştır. 27 maddelik anket formu Elazığ ili ortaokullarında öğrenim gören 409 öğrencinin velisine uygulanmıştır. Yapılan Açıklayıcı Faktör analizi sonucu 4 madde anket formundan çıkarılmış ve Doğrulamalı Faktör Analizi sonucunda, modelin uyum iyiliği istatistiklerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, geliştirilen ölçeğin, velilerin paylaşılan liderlikle ilgili algılarını ölçmek için yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğuna karar verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Veli, Paylaşılan liderlik, Ölçek geliştirme, Geçerlik, Güvenirlik.

Abstract

In this study, which aims to develop a valid and reliable parents' perceptions about distributed leadership scale, according to result of the literature search, 33 suggestions were composed as an item pool, and 6 suggestions were removed from the item pool with the help of experts. The 27-item questionnaire was applied to 409 middle school students' parents in secondary schools in Elazığ province. After the descriptive factor analysis, 4 items was removed from the questionnaire form. As a result of Confirmatory Factor Analysis, it was also determined that the model's goodness of fit statistics are within acceptable limits. The internal consistency of the questionnaire is also high. As a result, it was decided that the developed scale had enough psychometric properties to measure the perceptions of the parents about distributed leadership.

Key words: Parent, Distributed leadership, Scale development, Validity, Reliability.

*Bu çalışma Doç. Dr. Muhammed TURHAN danışmanlığında yürütülen ve 2016 yılında tamamlanan "Paylaşılan Liderlik, Aile Katılımı ve Okula Bağlılık Arasındaki İlişki" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Araştırma Görevlisi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ, Türkiye, yusufcelalerol@gmail.com

***Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ, Türkiye, muhammedturhan66@gmail.com

1.GİRİŞ

Okul örgütünde yönetici rolünü üstlenenler, otoriteye sahiptirler. Okulun formal lideri olarak görev yaparlar. Aynı zamanda, okulda görev yapan öğretmenleri, yardımcı personeli, öğrencileri ve hatta velileri güdülemeye ve değerleriyle yönlendirmeye çalışırlar. Okulun formal lideri olmanın yanında, informal liderlik görevi de üstlenirler (Çelik, 2015, s. 3). Okul yöneticilerinin görevleri, okulun varlığının gelişerek devam etmesini sağlayacak liderlik özelliklerini sergilemek, okulda bürokratik işlerin düzenli bir şekilde yürümesini sağlamak, okul ve çevre arasındaki ilişkilerin nitelikli bir şekilde yürümesi için gerekli çabayı göstermek ve okuldaki verilen eğitimin kalitesinin artırılmasını sağlamaya çalışmaktır (Köybaşı ve Dönmez, 2017). Bu nedenle, okul yöneticilerinden beklentiler giderek fazlalaşmaktadır. Birçok yönetim bilimci, geleneksel liderlik yaklaşımlarının, giderek karmaşıklaşan günümüz örgüt yapısına uygun olmadığını belirtmektedir. Günümüz liderlik anlayışında demokratik yaklaşımların giderek önem kazanmasıyla görevlerini eksiksiz ve hatasız yapan üstün yetenekli tek lider anlayışı değişime uğramış, örgütün paydaşlarının ortaklaşa etkinliklerini de yönetime katan insancıl liderlik yaklaşımları tartışılmaya başlanmıştır (Özer ve Beycioğlu, 2013, s. 78). Okulun amaçlarının yerine getirilebilmesi için liderlik kurumsallaştırılmalı ve liderlik okulun paydaşları arasında paylaştırılmalıdır.

Paylaşılan liderlik (Distributed Leadership) kavramı, yurt içi literatürde özellikle 2013 yılında ivme kazanarak günümüze kadar güncelliğini koruyan bir konu olmuştur (Özer ve Beycioğlu, 2013, s. 79). Literatürde, paylaşılan liderlik (Beycioğlu, 2009; Bostancı, 2012; Ağiroğlu Bakır ve Aslan, 2014; Aslan ve Ağiroğlu Bakır, 2015a, 2015b), dağıtılmış liderlik (Oğuz, 2013; Yılmaz ve Turan, 2015), dağıtımcı liderlik (Taşdan ve Oğuz, 2013; Korkmaz ve Gündüz, 2011; Baloğlu, 2011a, 2011b; Özdemir, 2012) ve paylaşımcı liderlik (Korkmaz, 2011) isimleri verilerek incelenmektedir.

Paylaşılan liderlik örgütün tüm paydaşlarının işbirliği içerisinde etkileşerek ortak sorumluluk bilinciyle hareket edip ortak örgütsel amaçları gerçekleştirme çabalarını içeren yeni bir liderlik yaklaşımıdır. Bir grubun liderliği paylaşması fikir çeşitliliğini ve sinerjiyi ortaya çıkarır (Ağiroğlu Bakır, 2013). Okullar açısından paylaşılan liderlik yaklaşımı; yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrencilerin liderliğin bileşenlerinden olduğunu savunur (Ağiroğlu Bakır ve Aslan, 2014). Paylaşılan liderlik örgütün üst yöneticileri dışındaki diğer paydaşlarının da örgüt hakkında alınan kararlarda söz sahibi olma hakkının olması ve liderliğin sistem anlayışı içine yerleştirilme çabasıdır (McCarthy, 2010). Formal liderlik görevi bulunmasa da örgütün tüm paydaşlarının liderlik uygulamalarına katkıları dikkate alınarak önemli görülür (Harris ve Spillane, 2008, s. 31). Harris (2004, s. 13-14) paylaşılan liderlik yaklaşımında örgütün formal liderinin önemsiz sayılmadığını, yöneticinin örgütün diğer paydaşlarını eşgüdümleyerek üretkenlik seviyelerini arttırmaya çalışmak gibi görevlerinin bulunduğunu ve paylaşılan liderliğin örgütün bütün paydaşlarının bilgi ve deneyimlerini birleştirerek oluşturdukları bir ekip etkinliği olduğunu belirtmiştir.

Okullardan beklentilerin giderek artması, sadece okul idarecilerinin altından kalkamayacağı bir yönetim süreciyle karşı karşıya kalmalarına yol açmıştır. Hedeflere ulaşmak ve beklentileri yerine getirmek için, görev ve sorumlulukların uzmanlık alanları ve görevler dikkate alınarak örgüt paydaşları arasında paylaştırılması fikri önem kazanmaya başlamıştır (Yener, 2014, s. 27). Okulların da değişime ayak uydurabilmesi için, okul paydaşlarının liderlik görevlerini paylaşması gerekmektedir (Çolakoğlu, 2005, s. 75). Paylaşılan liderlik, eğitim yöneticilerinin toplumun çeşitli kesimleriyle iş birliği yapma, okullarda paylaşma ve hesap verme gibi konuları zorunlu kıldığından eğitim örgütlerinin yapısına daha uygun bir liderlik biçimi olarak değerlendirilmektedir (Çelik, 2015, s. 213). Okulların paylaşım merkezi olması, liderliğin paylaşılması yoluyla okul örgütünün dinamik bir yapıya kavuşmasını önemli kılmaktadır. Paylaşılan liderlik uygulamaları, okulun liderlik kapasitesini de arttıracaktır (Baloğlu, 2011a, s. 174). Ailelerin okula daha fazla katılmalarını sağlamak için de paylaşılan liderlik yaklaşımı önemli avantajlar sağlayabilir. Okul örgütünde verilen kararlara katılan, kendisini okul yönetiminin bir parçası olarak gören ve okulun gündemini takip eden veliler çocuklarının eğitiminde daha fazla sorumluluk üstlenme eğiliminde olabilirler.

Eğitim ile ilgili problemlerin çözümü için, okul yöneticileri dışındaki okul paydaşlarının da okul yönetiminde söz sahibi olması ve liderlik görevlerini paylaşması gerekmektedir (Çolakoğlu, 2005, s. 75). Ancak merkeziyetçi yönetim anlayışında, okul ve çevre etkileşimi ve iletişimi zayıf kalmakta ve velilerin okula çekilmesi konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır (EARGED, 2001). Alanyazın incelendiğinde, okullarda paylaşılan liderliğin, öğretmenlerin okulun yönetimine katılmaları ve liderlikle ilgili sorumluluk almaları olarak anlaşıldığı dikkati çekmektedir. Bu nedenle, daha önce geliştirilen veya Türkçe'ye uyarlanan paylaşılan liderlik algısına yönelik ölçekler genellikle öğretmenlere yöneliktir (örneğin Wood, 2005; Hulpia, Devos & Rosseel, 2009; Bostancı, 2012; Özdemir, 2012; Ağiroğlu Bakır, 2013; Taşdan ve Oğuz, 2013; Özer ve Beycioğlu, 2013). Hâlbuki okul örgütünün önemli paydaşlarından biri de öğrencilerin velileridir. Paylaşılan liderlik yaklaşımında, okul yöneticilerinin liderliği paylaşacakları tek grup öğretmenler değildir. Paylaşılan liderlik yaklaşımında, öğrenci velilerinin de liderlikle ilgili sorumluluk üstlenmesi önemli görülmektedir. Çünkü veliler de okulun önemli paydaşlarından birisidir ve okul başarısının sağlanması için velilerin okul örgütünün diğer paydaşları ile işbirliği içerisinde çalışması gerekmektedir. Velilerin okul örgütünün yönetiminde söz sahibi olması günümüz çağdaş eğitim anlayışının gerekliliklerindedir. Bu nedenle, velilerin, okullardaki paylaşılan liderlik yaklaşımının uygulanma düzeyine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece, paylaşılan liderlikle ilgili sorunlar tespit edilebilecek ve bu yaklaşımın daha etkin uygulanması için gerekli önlemler alınabilecektir. Bu çalışmanın amacı, velilerin, okul örgütünde paylaşılan liderliğe ilişkin görüşlerini belirlemek maksadıyla velilere yönelik paylaşılan liderlik algısı ölçeğini geliştirmektir.

2.YÖNTEM

Araştırma Modeli

Velilere yönelik paylaşılan liderlik algısı ölçeğini geliştirmeyi amaçlayan bu çalışma betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar, olguların tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanması amacıyla yapılan çalışmalardır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Araştırmanın modeli ise var olan bir olguyu var olduğu gibi betimlemeye çalışmak olduğu için betimsel tarama modelidir (Karasar, 2008). Betimsel tarama modeli Literatür taraması ile madde havuzu oluşturulmuş, bu havuz üzerindeki maddelere gerekli geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Elazığ il merkezindeki ortaokul öğrencilerinin velileri oluşturmaktadır. Araştırmada, seçkisiz örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan tabakalı örnekleme kullanılmıştır. Seçkisiz örnekleme yöntemlerinde evren, örneklem tarafından yüksek oranda temsil edilir (Büyüköztürk, vd., 2014). Tabakalı örnekleme; evrendeki alt grupların evren içindeki oranlarıyla örnekleme temsil edilmelerini sağlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, vd., 2014). Bu örnekleme yönteminde amaç homojen alt gruplar elde etmektir (Balcı, 2010). Bu kapsamda, Elazığ il merkezinde bulunan ortaokullardaki öğrencilerin velileri arasından, okullardaki öğrenci sayısı ile orantılı olarak 1000 veli belirlenmiştir. Bu veli grubunun 500'ü Açıklayıcı Faktör Analizinin yapılmasında, 500'ü ise Doğrulayıcı Faktör Analizi ve güvenilirlik analizlerinde kullanılmıştır. Birinci uygulama için belirlenen 500 veliye gönderilen anketlerden 409 tanesi geri dönmüş ve Açıklayıcı Faktör Analizine dâhil edilmiştir. İkinci uygulamada belirlenen 500 veliye gönderilen anketlerden ise 437 tanesi geri dönmüş ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ve güvenilirlik analizlerine dâhil edilmiştir.

Ölçeğin Geliştirilmesi

Araştırmada kullanılan Velilere Yönelik Paylaşılan Liderlik Algısı Ölçeği (VYPLAÖ), araştırmacılar tarafından, literatür ve uzman görüşüne dayalı olarak geliştirilmiştir. Kapsamlı bir literatür taraması yapıldıktan sonra daha önce geliştirilen öğretmenlere yönelik paylaşılan liderlik ölçeklerinden (Wood, 2005; Hulpia, Devos & Rosseel, 2009; Bostancı, 2012; Özdemir, 2012; Ağiroğlu Bakır, 2013; Taşdan ve Oğuz, 2013; Özer ve Beycioğlu, 2013) de yararlanarak içerisinde 33 önerme bulunan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan 33 önerme anket formuna dönüştürülerek, eğitim yönetimi alanında çalışan 6 öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşlerinin alınması sürecinde 3'lü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek üzerine her bir madde için "Uygun", "Düzeltilmeli" ve "Uygun Değil" seçenekleri ilave edilmiştir. Ölçekteki maddelerin yanlarına "Açıklamalar" bölümü eklenerek uzmanların maddelere ilişkin görüşleri ve düzeltilmesi gereken yerlere ilişkin açıklamalarının alınması hedeflenmiştir. Uzman görüşlerini içeren formların tamamı birleştirilmiştir. Bu görüşler ışığında 6 madde havuzdan çıkarılmış ve 7 maddede gerekli düzeltmeler yapılarak 27 maddelik aday ölçek formuna son şekli verilmiştir. Daha sonra araştırmaya katılan

velilerden “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle katılmıyorum” arasında değişen 5’li Likert tipi bir ölçek üzerinde ölçekteki maddelere ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan 409 öğrenci velisinden gelen görüşler üzerinde ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için Varimax döndürme yöntemi ile Temel Bileşenler Analizi yapılarak Açıklayıcı Faktör Analizi kullanılmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizinde faktör yükleri için sınır değer 0,40 olarak alınmıştır. Ölçeğin toplam ve alt boyutlarının güvenilirlik analizleri için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi ile belirlenen yapının doğruluğunun tespit edilmesi için SPSS AMOS 22.0 programı vasıtasıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi Yapılmıştır.

3.BULGULAR

Geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında madde analizi, açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve iç tutarlık analizi yapılmıştır. Bu analizlere ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Madde Analizi

Maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek için düzeltilmiş madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyon değerlerinin yorumlanmasında 0,30 değeri (Büyüköztürk, 2004) sınır olarak kabul edilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin ortalama, standart sapma ve madde toplam korelasyonu değerleri Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Ölçekte Bulunan Maddelere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Madde Toplam Korelasyonu Değerleri

Madde No	Ortalama	Standart Sapma	Madde Toplam Korelasyonları
1	3,51	0,84	,529**
2	3,25	0,84	,531**
3	3,20	0,87	-,332**
4	4,15	0,79	,390**
5	3,38	0,98	-,357**
6	3,30	0,90	,551**
7	3,72	0,69	,501**
8	3,01	0,89	,513**
9	3,50	0,83	,640**
10	3,82	0,72	,619**
11	4,03	0,62	,563**
12	3,38	0,72	,585**
13	3,45	0,74	,611**
14	3,88	0,67	,634**
15	3,57	0,73	,641**
16	3,93	0,73	,649**
17	3,83	0,63	,668**
18	3,90	0,66	,669**
19	3,81	0,67	,664**
20	3,79	0,67	,643**
21	3,94	0,66	,611**
22	3,83	0,73	,621**

23	3,64	0,76	,640**
24	3,67	0,70	,554**
25	4,05	0,60	,592**
26	3,87	0,66	,576**
27	4,32	0,50	,570**

Tablo 1’de görüldüğü gibi madde toplam korelasyonları değerleri 0,332 ile 0,660 arasında değişmektedir. Bu nedenle ölçekteki maddelerin madde toplam korelasyonu değerlerinin yeterli düzeyde olduğuna karar verilmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Velilere Yönelik Paylaşılan Liderlik Algısı Ölçeği’nin yapı geçerliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmadan önce, verilerin faktör analizi için uygunluğunu tespit etmek amacıyla, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış ve Bartlett Sphericity Testi yapılmıştır. Ölçeğin KMO değeri .926 olarak hesaplanmıştır. Bartlett Sphericity Testinin (Bartlett Test of Sphericity) sonucunun anlamlı olduğu görülmüş ($X^2 = 3853.535$; $df = 253$; $p = 0.00$) ve verilerin faktör analizi için uygun olduğuna karar verilmiştir. Varimax rotasyonu kullanılarak yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin özdeğeri (eigenvalue) 1’den büyük olan 3 faktör altında toplandığı görülmüştür. Faktör yük değerleri 0.40’ın altında olan maddeler ile birden fazla faktör altında toplanıp aralarında 0.10’un altında fark olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır (Hair, Anderson, Tatham ve Black, 1998). Bu kriterlere göre, faktör yükleri 0.40’nin altında olan 4 madde ölçekten çıkarılmıştır. Tablo 1’de VYPLAÖ’nün nihai açımlayıcı faktör analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 2. VPLAÖ'nün Nihai Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

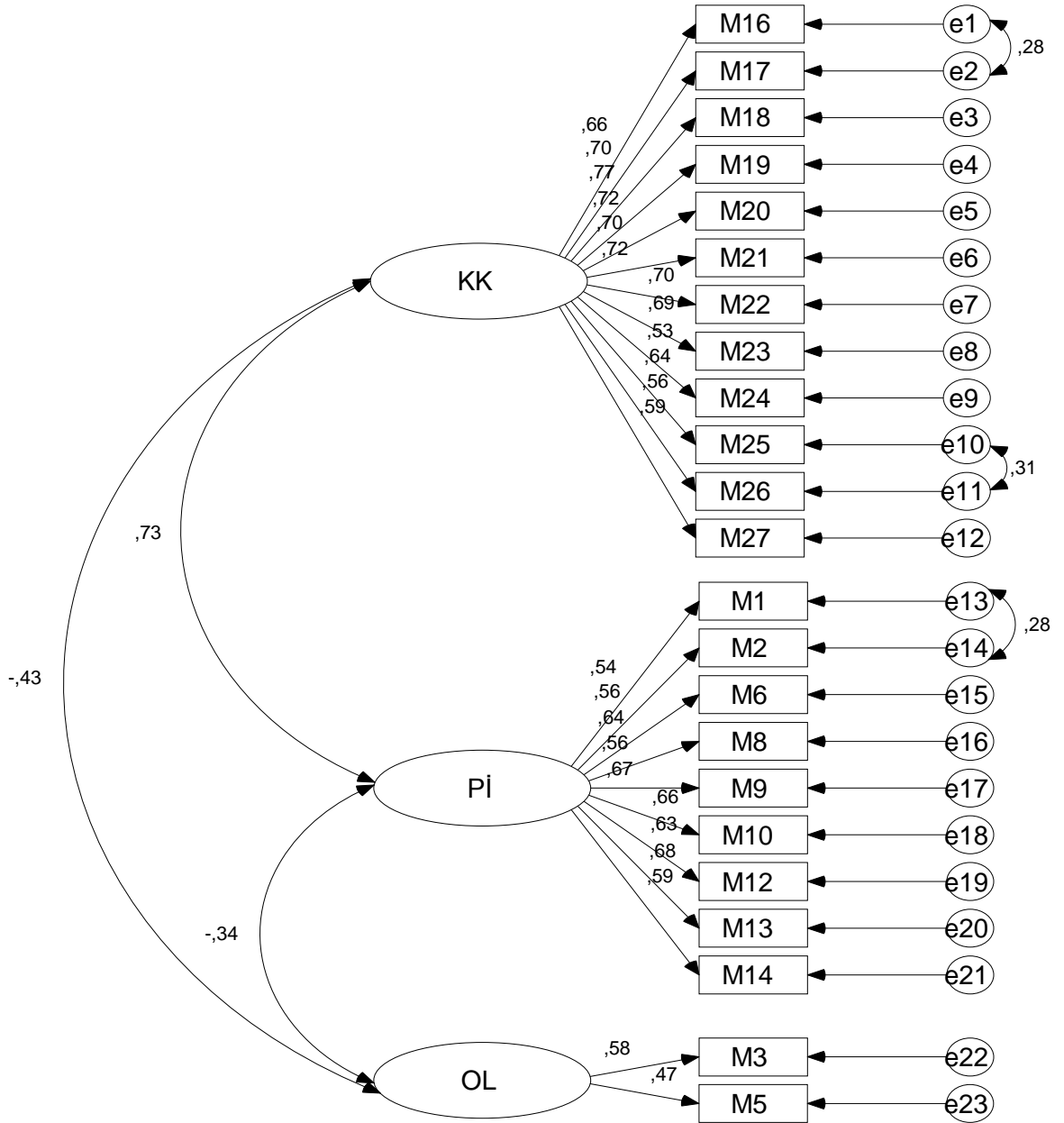
	1	2	3	
Kararlara Katılma	18. Yöneticiler öğrencilere ilişkin kararlarda öğretmen, öğrenci ve velilerin de görüşlerini dikkate alır.	.734		
	21. Öğretmenler velilerle iletişimin geliştirilmesine önem verirler.	.731		
	22. Öğrencilerin başarısı ve başarısızlığı konusundaki sorumluluğu okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler birlikte üstlenir.	.700		
	19. Yöneticiler velilerle iletişimin geliştirilmesine önem verirler.	.692		
	25. Veliler yöneticilere güvenirlir.	.684		
	26. Görüşlerin açıkça paylaşıldığı özgür bir iletişim ortamı vardır.	.670		
	16. Yöneticiler, okulun tek lideri olmak yerine, kararları ortaklaşa almayı isterler.	.666		
	17. Öğretmenler, öğrenciler ve velilerin kararlara katılımı teşvik edilir.	.664		
	20. Veliler okul yönetimi tarafından daima dikkate alınırlar.	.646		
	27. Tüm paydaşlar (öğrenci, öğretmen, yönetici, eğitimci olmayan personel, veli) birbirlerine saygı duyarlar.	.638		
Paydaşların İşbirliği	23. Öğrenci başarısını sağlayacak koşulları oluşturmak için yöneticiler öğretmenler ve velilerle birlikte çalışırlar.	.608		
	24. Öğretmenler ve veliler liderlik rollerini üstlenmeye hazırdırlar.	.554		
	12. Veliler, okulun yönetsel işlerine katkı sağlamak konusunda isteklidirler.		.727	
	2. Veliler, okuldaki sorunların tespiti ve çözülmesinde rol oynar.		.694	
	13. Veliler, okul yöneticileri ve öğretmenlere okulu ilgilendiren konularda yardımcı olurlar.		.683	
	6. Veliler, okuldaki zor zamanlarda birbirlerini cesaretlendirirler.		.682	
	1. Veliler, okulun hedeflerinin belirlenmesine katkıda bulunurlar.		.616	
	9. Okul yöneticileri ve öğretmenler, okulun amaçlarına ulaşması için veliler ile işbirliği içinde çalışır.		.573	
	10. Okul yöneticileri ve öğretmenler, velilerin eğitim-öğretimle ilgili konulardaki çabalarını destekler.		.539	
	8. Veliler arasında güçlü bir iletişim vardır.		.537	
Otokratik Liderlik	14. Okul yöneticileri ve öğretmenler, paylaşımaya dayalı bir okul ortamı oluşturma konusunda çaba gösterirler.		.487	
	5. Diğer çalışanların ve velilerin ne yapacağına sadece okul müdürü karar verir.			.813
	3. Üstün (yöneticilerin) asta (öğretmenlere ve çalışanlara) hükmettiği katı bir ast-üst düzeni (hiyerarşi) vardır.			.721
Özdeğer	8.343	1.925	1.238	
Açıklanan Varyans (%)	26.130	17.982	5.911	

Yapılan son (nihai) faktör analizinde, üç faktörün ölçekte açıkladığı toplam varyans % 50.023 olarak hesaplanmıştır. Birinci faktörün özdeğeri 8.343 (toplam varyansın % 26.130'unu açıkladı), ikinci faktörün özdeğeri 1.925 (toplam varyansın % 17.982'sini açıkladı), üçüncü faktörün özdeğeri 1.238 (toplam varyansın % 5,91'ini açıkladı)'dir. Açıklayıcı faktör analizi neticesinde belirlenen faktörler altındaki maddelerin içerikleri incelenerek, araştırmacılar tarafından faktörler isimlendirilmiştir. Birinci faktör 12, ikinci faktör 9 ve üçüncü faktör ise 2 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca, birinci faktör, okul paydaşlarının birbirlerine güvenerek okulu ilgilendiren kararları beraber almasına yönelik maddelerden oluştuğu için, "Kararlara Katılma", ikinci faktör okul paydaşlarının işbirliğine ilişkin maddelerden

oluştugu için “Paydaşların İşbirliği”, üçüncü faktör yöneticinin otokratik liderlik özellikleri göstermesine yönelik maddelerden oluştuğu için, “Otokratik Liderlik” olarak isimlendirilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi ile belirlenen yapının geçerliğini doğrulamak için Açımlayıcı Faktör Analizi ile son şekli verilen ölçek farklı bir veli grubuna tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS AMOS 22.0 paket programına girilerek maddeler, ölçeğin yapısına uygun bir şekilde tanımlanmıştır. Daha sonra, program çalıştırılarak ölçeğin yapısına ilişkin model test edilmiştir. Modifikasyon indeksleri kullanarak modifiye edilmiş üç faktörlü ilişkili model Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. VYPLAÖ doğrulayıcı faktör analizi (Tüm maddeler için $p < .01$ 'dir.)

Şekil 1'deki yapı ve ilişki katsayıları incelendiğinde; faktörler ile maddeler arasındaki standardize edilmiş ilişki katsayılarının tüm maddeler için .45'ten büyük ve tüm faktör-madde ilişkilerinin .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Veliye Yönelik Paylaşılan Liderlik Algısı Ölçeği yeni geliştirilen bir ölçek olduğundan, faktör yapısındaki maddelerin daha kusursuz incelenebilmesi için modifikasyon indisleri (MI) ele alınmış ve bazı modifikasyonların uyum iyiliği indislerini artıracığı görülmüştür. MI'lar incelendiğinde, en yüksek MI'ların madde 16 ile 17 arasında, madde 25 ve 26 arasında ve madde 1 ve 2 arasında olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, bu maddeler arasında faktör-içi hata kovaryansı eklenmiş ve ölçme modeli buna göre modifiye edilmiştir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi, modifiye edilmiş üç faktör modelinin uyum iyiliği indekslerine göre iyi uyum gösterdiği belirlenmiştir.

Tablo 3. Uyum iyiliği indeks değerleri

İndeks	Model Uyumu Kriteri	Hesaplanan Değer	Kaynak
X2/df	≤3	2.457	(Sümer, 2000)
GFI	0.90-0.95	0.90	(MacCallum & Hong, 1997)
RMSEA	≤ 0.08	0.06	(MacCallum, Browne & Sugawara, 1996)
SRMR	≤ 0.08	0.048	(Bentler, 1999)
CFI	≥ 0.95	0.91	(Hu and Bentler, 1999)

Tablo 3'te görüldüğü gibi; ölçeğin modifiye edilmiş üç faktörlü ilişkili modele göre yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizinden elde edilen uyum istatistikleri X2/df=2,457; GFI=0.90; RMSEA=0.06; SRMR=0.048 ve CFI=0.91 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerin uyum indekslerine göre kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir (Sümer, 2000; MacCallum & Hong, 1997; MacCallum et al, 1996; Bentler, 1999; Hu and Bentler, 1999; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008).

İç Tutarlık Analizi

Ölçekten elde edilen ölçümlerin ne derece güvenilir olduğunu belirlemek için, hem ölçeğin bütünü ve hem de faktörler düzeyinde iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin iç tutarlılık katsayıları; ölçeğin bütünü için .897, birinci faktör için .907, ikinci faktör için .846, üçüncü faktör için .763 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçeğin iç tutarlılığının kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada geliştirilen Velilere Yönelik Paylaşılan Liderlik Algısı Ölçeği (VYPLAÖ), araştırmacılar tarafından, literatür ve uzman görüşüne dayalı olarak 5'li Likert tipinde (1 = Hiç Katılmıyorum, 5 = Tamamen Katılıyorum) geliştirilen 3 boyutlu ve 23 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçekte bulunan Kararlara Katılma (16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27. maddeler) ve

Paydaşların İşbirliği (1, 2, 6, 8, 9, 10, 12, 13 ve 14. maddeler) boyutlarındaki maddelere verilen cevapların puanlarının yükselmesi, velilerin okullarda paylaşılan liderlik uygulamaları sergilenmesine ilişkin algılarının yükseldiğini göstermektedir. Diğer bir boyut olan Otokratik Liderlik (3 ve 5. maddeler) boyutu ise ters maddelerden oluşmaktadır. Otokratik liderlik boyutundaki maddelere yüksek puan verilmesi, velilerin okul yöneticilerinin otokratik liderlik davranışları sergilediğine ilişkin algılarının yükseldiğini göstermektedir. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 115'tür. Ölçeğin kararlara katılma, paydaşların işbirliği ve otokratik liderlik boyutlarından alınabilecek maksimum puanlar ise sırasıyla 60, 45 ve 10'dur. Ölçek, velilerin paylaşılan liderlik algılarını ölçmek için tek faktörlü olarak da kullanılabilir. Ancak, tek faktörlü kullanımda otokratik liderlik boyutundaki maddelerin ters kodlanması gerekmektedir.

Paylaşılan liderlik, örgütün yöneticileri dışındaki paydaşlarının da örgütte alınan kararlar hakkında söz sahibi olması ve liderliğin sistem anlayışı içine yerleştirilme çabası olarak tanımlanmaktadır (McCarthy, 2010). Okulun paydaşları arasındaki ilişkilerin güçlü olması ve okulda alınan kararlara tüm paydaşların katılması büyük önem taşımaktadır. Bunun ötesinde, liderliğin okul yöneticisinin, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında paylaşılması okulun etkililiğine önemli katkılar sağlama potansiyeline sahiptir. Yapılan araştırmalar; okullarda paylaşılan liderliğin kullanılmasının birçok değişken üzerinde pozitif etkilerinin olduğunu göstermektedir (Sivri ve Beycioğlu, 2017). Ancak, okullarda paylaşılan liderliğe ilişkin araştırmaların ve geliştirilen ölçeklerin öğretmenlerin paylaşılan liderlik algılarına odaklandığı görülmektedir. Hâlbuki veliler de okulun önemli paydaşlarından biridir ve velilerin paylaşılan liderlik algılarının dikkate alınması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında geliştirilen ölçek, okullarda paylaşılan liderliğe ilişkin araştırmalarda velilerin de algılarının belirlenmesini kolaylaştırarak eğitim yönetimi alanına katkı getirmektedir. Bu çalışmada geliştirilen ölçek velilerin paylaşılan liderlik algılarını ölçmede kullanılabilir.

5. KAYNAKÇA

Ağiroğlu Bakır, A. (2013). *Öğretmenlerin Paylaşılan Liderlik ve Örgütsel Bağlılık Algıları Arasındaki İlişkinin Analizi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Ağiroğlu Bakır, A. ve Aslan, M. (2014). Paylaşılan liderliğin öğretmenlerin örgütsel bağlılığı üzerindeki etkisi. *e-International Journal of Educational Research*, 5(3), 56-71.

Aslan, M. ve Ağiroğlu Bakır, A. (2015a). Okul örgütlerinde paylaşılan liderlik ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(1), 1-24.

Aslan, M. ve Ağiroğlu Bakır, A. (2015b). Okullarda paylaşılan liderlik ve örgütsel bağlılık etkileşimi: nitel bir çalışma. *Electronic International Journal of Education, Arts, and Science (EIJEAS)*, 1(2), 1-30.

- Balcı, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler*. 8. baskı. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baloğlu, N. (2011a). Dağıtımçı liderlik uygulamaları: eklektik bir tasarım çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(4), 163-181.
- Baloğlu, N. (2011b). Dağıtımçı liderlik: okullarda dikkate alınması gereken bir liderlik yaklaşımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 127-148.
- Bentler, P.M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238-246.
- Beycioğlu, K. (2009). *İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin sergiledikleri liderlik rollerine ilişkin bir değerlendirme (Hatay ili örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Bostancı, A. B. (2012). Paylaşılan liderlik algısı ölçeğinin Türkçe uyarlaması. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 1619-1631.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 16. baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çolakoğlu, M. (2005). Eğitim örgütlerinde değişim ve liderlik. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 63-77.
- Çelik, V. (2015). *Eğitimsel liderlik*, 8. Baskı. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Davis, M. W. (2009). *Distributed leadership and school performance*. Yayımlanmamış doktora tezi, The Graduate School of Education and Human Development of George Washington University, USA.
- E.A.R.G.E.D. (2001). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. & Black, W. C. (1998), *Multivariate data analysis*, 5th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Harris, A. (2009). *Distributed leadership: what we know* (ed. alma harris), (pp. 11-21), Netherlands, Springer.
- Harris, A. & Spillane, J. (2008). Distributed leadership through the looking glass. *Management in Education*, 22, 22-31.
- Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L.T. & Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
- Hulpia, H., Devos, G., & Rosseel, Y. (2009). Development and validation of scores on the distributed leadership inventory. *Educational and Psychological Measurement*, 69(6), 1013-1034.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Korkmaz, E. (2011). *İlköğretim okul yöneticilerinin paylaşımcı liderlik davranışlarını gösterme düzeyleri (İzmit örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Korkmaz, E. ve Gündüz, H. B. (2011). İlköğretim okulu yöneticilerinin dağıtımcı liderlik davranışlarını gösterme düzeyleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 121-153.

Köybaşı, F. ve Dönmez, B. (2017). Okul yöneticisi girişimcilik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 235-247. DOI: 10.17679/inuefd.306628.

McCarthy, D. (2010). Establishing a culture of distributed leadership. Web: <http://www.greatleadershipbydan.com/> adresinden Eylül 2010 tarihinde alınmıştır.

MacCallum, R.C. & Hong, S. (1997). Power analysis in covariance structure modelling using gfi and agfe. *Multivariate Behavioral Research*, 32 (2), 193-210.

MacCallum, R.C., Browne, M.W., & Sugawara, H.M. (1996). Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological Methods*, 1 (2), 130-149.

Oğuz, E. (2013). *Yönetimde yeni yaklaşımlar, 2. baskı (ed. yılmaz, k. ve memduhoğlu h. b.)*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Özdemir, M. (2012). Dağıtımcı liderlik envanterinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (Educational Administration: Theory and Practice)*, 18(4), 575-598.

Özer, N. ve Beycioğlu, K. (2013). Paylaşılan liderlik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 12 (1), 77-86.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8 (2), 23-74.

Sivri, H. ve Beycioğlu, K. (2017). Okullarda paylaşılan liderliğe ilişkin ampirik araştırmaların incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23 (1), 135-163.

Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6), 49-74.

Taşdan, M. ve Oğuz, E. (2013). İlköğretim öğretmenleri için dağıtımcı liderlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 1 (11), 103-124.

Wood, M. S. (2005). Determinants of shared leadership in management teams. *International Journal of Leadership Studies*, 1(1), 64-85.

Yener, S. (2014). *Özel ortaöğretim kurumlarında paylaşılan liderlik davranışı ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkide psikolojik güvenlik algısının aracı değişken ilişkisinin araştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, D. ve Turan, S. (2015). Dağıtılmış liderliğin okullardaki görünümü: bir yapısal eşitlik modelleme çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21 (1), 93-126.

Extended Abstract

Those who take the role of manager in the school organization, have the authority. They serve as the formal leader of the school. At the same time, they should try to motivate and guide the teachers who work at school, assistant staff, students and even the parents with values. In addition to being the formal leader of the school, they should be the informal leader (Çelik, 2015, p. 3). For this reason, expectations from school administrators are increasing. Many management scientists have pointed out that traditional leadership approaches are not appropriate for today's increasingly complex organizational structure. In today's leadership understanding, democratic approaches are increasingly important. The only talented leader who has made his tasks complete and error-free has evolved. Humanitarian leadership approaches that have contributed to the joint activities of the stakeholders have begun to be discussed (Özer and Beycioğlu, 2013, p. 78). Leadership can be institutionalized and distributed amongst the stakeholders of the leadership school so that the goals of the school can be fulfilled. Distributed leadership is a new leadership approach involving efforts by all stakeholders to collaborate in a collaborative manner and to realize common organizational goals (Ağiroğlu Bakır, 2013, p.10). Distributed leadership approach in terms of schools; managers, teachers, parents and students are the components of leadership (Ağiroğlu Bakır ve Aslan, 2014). Distributed leadership is another effort by stakeholders other than top executives to have the right to have a say in decisions about the organization and to put the leadership into system understanding (McCarthy, 2010). The gradual increase in expectation from the school has led them to face a management process that cannot be achieved only by the school administrators. In order for schools to be able to keep up with change, school stakeholders need to share leadership roles (Çolakoglu, 2005, p. 75). A distributed leadership approach can also provide significant benefits to ensure that parents have more involvement in the school.

When the literature is examined, it is noteworthy that the leadership distributed by the schools is understood as the participation of the teachers in the administration of the school and the responsibility for leadership. For this reason, the scales for previously developed or adapted to Turkish and Turkish cultures distributed leadership scales are generally directed at teachers (eg Wood, 2005; Hulpia, Devos & Rosseel, 2009; Bostanci, 2012; Özdemir, 2012; Ağiroğlu Bakır, 2013; and Oguz, 2013, Özer and Beycioğlu, 2013). However, one of the important stakeholders of the school organization is the parents of the students. In a distributed leadership approach, it is important that student parents assume responsibility for leadership. For this reason, the aim of this study is to develop a Distributed leadership perception scale for parents to determine their views on distributed leadership in the school organization. The universe of the study constitutes the parents of middle school students in Elazığ province. In the study, stratified sampling was used. Within this scope, among the parents of the students in the secondary schools in Elazığ province, 1000 parents were determined in proportion to the number of students in the schools. 500 of these parents were used for the Explanatory Factor Analysis and 500 were used for the Confirmatory Factor Analysis and the reliability analyzes. Of the 500 surveys sent for the first application, 409 were returned and included in the Explanatory Factor Analysis. Of the 500 surveys sent in the second application, 437 were returned and included in the Confirmatory Factor Analysis and reliability analyzes. The scale used in the research was developed by researchers based on literature and expert opinion. After a comprehensive literature review, a pool of items with 33 propositions was composed using shared leadership scales for previously developed teachers. 33 propositions were transformed into questionnaire form and presented to the views of 6 faculty members working in the field of educational administration. In the light of these views, 6 items were removed

from the pool and the final form was given to the 27-item candidate scale form by making necessary corrections in 7 items. In order to determine the suitability of the data for factor analysis, the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) coefficient was calculated and the Bartlett Sphericity Test was performed. The KMO value of your scale was calculated as .926. It was concluded that the Bartlett Sphericity Test result was significant ($X^2 = 3853.535$; $df = 253$; $p = 0.00$) and that the data were appropriate for factor analysis. As a result of the exploratory factor analysis using Varimax rotation, the eigenvalue of the scale was found to be collected under 3 factors which were greater than 1. Items that were loaded 0.40 or more under one factor and not loaded under two factors remained for further analysis and others were removed from the scale (Hair, Anderson, Tatham & Black, 1998). According to these criteria, 4 items with a factor load of less than 0.40 were removed from the scale. In the final factor analysis, the total variance explained by the three factors on the scale was calculated as 50.023%.

The first factor is 12, the second factor is 9, and the third factor is 2 items. In addition, the first factor was named "Participating in Decisions" because the school stakeholders consisted of materials that relied on each other to make school-related decisions together. The second factor is called "Collaboration of Stakeholders" because it is composed of the items related to the cooperation of school stakeholders. The third factor is called "Autocratic Leadership" because it is made up of items that show the autocratic leadership characteristics of the manager. When the structure and correlation coefficients of the confirmatory factor analysis are examined; standardized correlation coefficients between factors and items are larger than .45 for all items and all factor-item relations are significant at .01 level. According to the program outputs, the goodness of fit statistics of the model are within acceptable limits ($X^2 / Sd = 2.457$; Goodness of Fit Index = 0.896; Root Mean Square Error of Approximation) = 0.06; Standardized Root Mean Square Residual) = 0.048; NFI (Normed Fit Index) = 0.86; CFI (Comparative Fit Index) = 0.91).

According to the reliability analysis, internal consistency coefficients of the scale; for the whole scale, .907 for the first factor, .846 for the second factor and .763 for the third factor. These values indicate that the internal consistency of the scale is acceptable. The Distributed Leadership Perception Scale for Parents developed by the researchers based on the literature and the expert opinion and on a 5-point Likert type (1 = Never, 5 = Completely) is a 3-dimensional and 23-item scale. The increase in the number of answers given to items in the Participating in Decisions and Collaboration of Stakeholders dimensions suggests that perceptions of parents demonstrating distributed leadership practices in schools are on the rise. The other dimension, the autocratic leadership dimension, is made up of reverse items. Giving high marks to the items of the autocratic leadership dimension shows that the perceptions of the parents that the school administrators exhibit autocratic leadership behaviors increase. The highest score you can get from the scale is 115. The maximum scores for participation in decision making, stakeholder collaboration and autocratic leadership are 60, 45 and 10, respectively. The scale can also be used as a single factor to measure the distributed leadership perceptions of the parents. However, in one-factor use, the items in the dimension of autocratic leadership need to be reverse encoded.